

YÖNETİCİ ÖZETİ

Raporun amacı

İklim krizini durdurmak için enerji üretimi ve tüketiminde radikal değişikliklere gideceğiz. Petrol, kömür ve doğalgaz gibi fosil yakıtlardan yenilenebilir enerji kaynaklarına geçecek, enerji tüketimini azaltacağız. Enerjiyi ne amaçla tükettiğimizi daha fazla sorgulayacağız. Bu rapor, yeni enerji sistemine geçişte bir rol üstlenip üstlenmeyeceği tartışılan nükleer enerjinin güncel durumunu ve Türkiye'deki gelişmeleri hatırlatmak için hazırlandı. Her yıl güncelleyeceğimiz Nükleer Enerji ve Türkiye raporumuzda nükleer enerjinin küresel durumuna, ülke bazındaki önemli gelişmelere ve tartışılan konulara verilerle açıklık getirmeye çalıştık.

Rapordan önemli başlıklar

- Dünyada çalışabilir durumdaki reaktör sayısı son 25 yılda hemen hemen aynı kaldı. 1996'da dünyada çalışabilir 437 nükleer reaktör varken 2022'de bu sayı 441 oldu. Uzun süredir devre dışı olanlar da hesaba katılınca çalışan reaktör sayısı 414'e düşüyor.
- Küresel elektrik üretiminde nükleer enerjinin payı 1996'daki yüzde 17,6'dan 2021'de yüzde 10,06'ya geriledi. Nükleer santrallardan üretilen elektrik miktarı son 20 yılda kayda değer bir artış gösteremedi ve artan elektrik arzı içinde payı azaldı.
- 2022 sonunda Almanya kalan son 3 nükleer reaktörünü de kapatarak, G7 ülkeleri içinde İtalya'dan sonra ikinci nükleersiz ülke olacak.
- Yapımına başlandığında "nükleer rönesans"ın başlangıcı denilen Finlandiya'daki 1600 MW gücündeki Olkiluoto-3 reaktörü, 17 yılda bitirildi ve tahmin edilenden yaklaşık 4 kat pahalıya, 11 milyar dolara mal oldu.
- Beş yıl önce Fransa'da nükleer enerjinin payını azaltacağını söyleyen Macron hükümeti, seçim öncesi yeni nükleer reaktörler yapacaklarını açıkladı. Fransa'nın elektrik üretiminde nükleer enerjinin payı ise düşmeye devam ediyor. 2005'te yüzde 78,5 olan bu oran 2020'de yüzde 67,1'e geriledi.
- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası'nın, santralin Ecemiş-Deliler Fayı ile bunun Akdeniz'deki devamı olan Biruni Fayı'na çok yakın olduğuna vurgu yapan yeni bir akademik makaleye dayandırdığı açıklaması Akkuyu Nükleer Santral'i'nin deprem riskine karşı yeterince değerlendirilip değerlendirilmediği konusunu gündeme getirdi.
- Yapılan kamuoyu araştırmaları, Türkiye'de nükleer enerjiye hayır diyenlerin diyenlerin oranının çok

yüksek olduğunu gösteriyor. Konda araştırması, nükleer santrallerde elde edilen elektriği kullanmayı tercih edeceğini söyleyenlerin oranının yüzde 5'te kaldığını gösteriyor. Toplumun yüzde 75'i ise kendi yaşadığı bölgede nükleer santral yapımına karşı.

- Akkuyu Nükleer Santral'i çalışmaya başlamasıyla Rusya'ya ödenecek alım garantisi 15 yılda 32 milyar 815 milyon doları bulacak. Yıllık ödeme tutarı 2 milyar doları geçecek.
- Türkiye'de yapılan ihalelerde ortaya çıkan fiyatlar, nükleer enerjinin rüzgar ve diğer yenilenebilir enerji kaynakların karşısında ekonomik anlamda da dezavantajlı olduğunu gösterdi. Mini YEKA GES-3 yarışmasında bir güneş sahası için verilen en düşük fiyat kWh başına 18,2 kuruş oldu. Akkuyu için Rusya'ya verilen alım garantisi ise 12,35 dolar sent (yaklaşık 181 kuruş).
- Akkuyu Nükleer Santral'i'nin inşaatı sürüyor, dördüncü reaktöre de inşaat lisansı verildi ancak ilk reaktörün 2023 yılında elektrik üretir halde olacağına dair şüpheler var. Geçtiğimiz yıla iş kazaları ve işçilerin protestoları gündemeydi. Rusya'ya uygulanan ekonomik ambargonun Akkuyu'yu etkileyip etkilemeyeceği ise henüz net değil.
- Sinop'taki projeden tüm yapımcı firmalar çekilse de tartışmalı ÇED raporu ve çevre düzeni planlarına ilişkin davalar sürüyor. Projenin yeni bir yabancı şirketle yoluna devam edip etmeyeceği ise belirsizliğini koruyor.
- Gazimir'de bir kurşun fabrikasında ortaya çıkan radyoaktif maddelerin tespit edilmesinin üzerinden 15 yıl geçti ancak nükleer atıklar hâlâ yerleşim yerlerinin çok yakınında ve sahipsiz bir şekilde korumalı bir alana götürülmeyi bekliyor. Gazimir Belediye Başkanı Halil Arda, 15 yıldır çözülmemen bu soruna dikkat etmek için atık sahasının olduğu Emrez Mahallesi'nde "Duran Adam" eylemleri düzenledi.
- Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle birlikte önce Çernobil Nükleer Santral'i daha sonra da Zaporijya Nükleer Santral'i Rusya'nın kontrolüne geçti. Zaporijya Nükleer Santral'i'nde yaşanan çatışmalar nükleer santrallerin savaşta hedef olabileceğini de bir kez daha gösterdi ve büyük endişe kaynağı oldu.
- Avrupa Birliği'nin gaz ve nükleer enerjiyi de "sürdürülebilir yatırım" sınıfına almayı öneren "Yeşil Taksonomi" mevzuat teklifi gerek AB içinde gerekse diğer ülkelerde tartışma yarattı. Avrupa Parlamentosu'nda ikinci büyük gruba sahip olan Sosyalist ve Demokratlar, tasarımı desteklemeyeceklerini açıkladı. Yatırımcıların ve nükleer endüstrinin de tasarıyla ilgili endişeleri var.